

OBSAH

I. ÚVOD

- 1.1. Úvodní slovo (*Eva Králíková*)13
1.2. Osobnosti české medicíny a léčba závislosti na tabáku (*Eva Králíková*) ...15

2. EPIDEMIE UŽÍVÁNÍ TABÁKU

- 2.1. Historie tabákové epidemie (*Eva Králíková*)21
2.2. Cigarety, měření látek v cigaretovém kouři, cigarety RIP/LIP
(*Eva Králíková*)28
2.3. Mentolové cigarety (*Eva Králíková*)31
2.4. Doutníky, dýmky (*Eva Králíková*)34
2.5. Vodní dýmka (*Eva Králíková*)37
2.6. Bezdýmý tabák (*Eva Králíková*)42
2.7. Elektronické cigarety (*Eva Králíková, Martin Ježek*)44
2.8. Globální statistika, Tobacco Atlas (*Eva Králíková*)50
2.9. Prevalence kuřáctví v dospělé populaci ČR (1997–2008)
(*Hana Sovinová, Petr Sadílek, Ladislav Csémy*)52
2.10. Prevalence kouření u nezletilých v ČR (*Jarmila Greplová*)59
2.11. Kouření zdravotníků (*Eva Králíková*)63
2.12. Kouření a sociální souvislosti (*Lenka Kostecká, Eva Králíková*)65
2.13. Kouření a bezdomovectví (*Eva Králíková*)69
2.14. Kouření a vězeňství (*Eva Králíková*)71
2.15. Kouření a náboženství (*Ivan Štampach, Eva Králíková*)73
2.16. Kouření z pohledu hasiče (*Radek Kislinger*)77
2.17. Původce a zdroj tabákové epidemie: Tabákový průmysl (*Eva Králíková*) ...79
2.18. Tobacco Master Settlement Agreement (*Eva Králíková*)82
2.19. Dokumenty tabákového průmyslu (*Eva Králíková*)86
2.20. Etika tabákového průmyslu – příklad polonia (*Eva Králíková*)88

3. EKONOMIKA TABÁKU

- 3.1. Tabák a ekonomika (*Hana Ross*)91
3.2. Zdanění tabákových výrobků v České republice (*Jarmila Mikšíčková*) ...96
3.3. Ekonomika léčby závislosti na tabáku (*Jana Skoupá*)112

4. NIKOTIN A TABÁKOVÝ KOUŘ

- 4.1. Nikotin a tabákový kouř – vybrané biochemické aspekty
(*Jan Krtil, Tomáš Zima*)117
4.2. Kancerogenita tabákového kouře (*Jan Žaloudík*)124

4.3.	Metabolismus nikotinu, kotinin (<i>Ivana Kurcová</i>)	132
4.4.	Validizace expozice tabákovému kouři, biomarkery (<i>Alexandra Kmetřová</i>)	138
4.5.	Pasivní kouření (<i>Eva Králíková</i>)	141
4.6.	Tabákový kouř ve vnitřních prostorech (<i>Eva Králíková</i>)	148

5. PREVENCE ZÁVISLOSTI NA TABÁKU

5.1.	Prevence závislosti na tabáku, „End Game“ – „konec hry“ (<i>Eva Králíková</i>)	151
5.2.	Prevence kouření ve škole (<i>Iva Žaloudíková, Drahoslava Hrubá</i>)	155
5.3.	Programy České koalice proti tabáku (<i>Jarmila Greplová, Kateřina Stubblefield</i>)	163

6. KLINICKÉ SOUVISLOSTI UŽÍVÁNÍ TABÁKU

6.1.	Kouření a genetika (<i>Kateřina Hirschfeldová, Jaroslav Hubáček</i>)	167
6.2.	Kouření a mikrobiologie (<i>Anna Jedličková</i>)	171
6.3.	Kouření a imunitní systém (<i>Jitka Petanová</i>)	177
6.4.	Kouření a alergie (<i>Václav Špičák</i>)	181
6.5.	Kouření a endokrinní systém (<i>Luboslav Stárka</i>)	185
6.6.	Kouření a diabetes mellitus (<i>Hana Rosolová</i>)	194
6.7.	Kouření a nemoci štítné žlázy (<i>Jiří Jenšovský</i>)	199
6.8.	Kouření a hmotnost (<i>Alexandra Kmetřová, Petr Sucharda</i>)	206
6.9.	Kouření a poruchy příjmu potravy (<i>František David Krch</i>)	210
6.10.	Kouření a metabolismus plazmatických lipidů (<i>Michal Vrablík, Richard Česka</i>)	212
6.11.	Kouření a krevní tlak (<i>Renata Cífková, Alexandra Kmetřová, Ondřej Sochor</i>)	220
6.12.	Kouření a kardiovaskulární onemocnění (<i>Michael Aschermann, Aleš Linhart</i>)	226
6.13.	Kouření a chronická obstrukční plicní nemoc (<i>Vladimír Koblížek, Jana Kudelová</i>)	237
6.14.	Kouření a tuberkulóza (<i>Miloslav Mareš</i>)	252
6.15.	Kouření a etiologie zhoubných onemocnění (<i>Jana Prausová</i>)	256
6.16.	Kouření a trávicí trakt (<i>Karel Lukáš, Kateřina Stubblefield</i>)	265
6.17.	Kouření a reprodukce (<i>Jana Michalcová, Jaroslav Feyreisl</i>)	272
6.18.	Kouření a mozek (<i>Oldřich Vinarš</i>)	284
6.19.	Kouření a psychiatrie (<i>Lenka Štěpánková, Martin Anders</i>)	292
6.20.	Závislost na tabáku mezi jinými závislostmi (<i>Petr Popov</i>)	296
6.21.	Kouření a urologická onemocnění (<i>Libor Zámečník</i>)	301
6.22.	Kouření a roztroušená skleróza (<i>Eva Havrdová</i>)	304
6.23.	Kouření a oko (<i>Ján Lešťák</i>)	308
6.24.	Kouření a kůže (<i>Zuzana Kružicová, Jana Hercogová</i>)	311
6.25.	Kouření a revmatoidní artritida (<i>Jiří Vencovský</i>)	317

6.26.	Kouření a poruchy spánku (<i>Eszter Maurovich Horvat, Karel Šonka</i>)	322
6.27.	Kouření a kostní metabolismus (<i>Petr D. Broulík</i>)	324
6.28.	Kouření a chirurgie (<i>Pavel Pafko</i>)	329
6.29.	Kouření a stomatologie (<i>Blanka Kozáková</i>)	333
6.30.	Lékové interakce a kouření (<i>František Perlík</i>)	338
6.31.	Kouření a metabolismus vitaminů (<i>Vladimír Palička</i>)	343
6.32.	Kouření, nikotin a bolest (<i>Ivan Vrba, Fuad Lotf Alradhi, Draboslava Hrubá</i>)	346
6.33.	Kouření a balneologie (<i>Jan Kubánek</i>)	357
6.34.	Kouření a práce (<i>Milan Tuček</i>)	359
6.35.	Kouření a revizní lékařství (<i>Oldřich Felbr</i>)	363

7. DIAGNOSTIKA

7.1.	Diagnostika, screening užívání tabáku (<i>Eva Králíková</i>)	367
7.2.	Diagnózy související s užíváním tabáku a jejich vykazování v ČR (<i>Miroslav Zvolský, Blanka Nechanská, Eva Králíková</i>)	369

8. LÉČBA

8.1.	Princip léčby (<i>Eva Králíková</i>)	379
8.2.	Psychobehaviorální intervence (<i>Eva Králíková</i>)	381
8.2.1.	Motivační rozhovory: jak pomáhat pacientům ve změně chování (<i>Jan Soukup</i>)	384
8.3.	Farmakoterapie - léky první linie (<i>Eva Králíková</i>)	387
	Vareniklin	388
	Náhradní terapie nikotinem	389
	Bupropion	390
	Další léky – nortriptylin, cytisin, vakciny	390
	Kombinace léků	391
	Dlouhodobá farmakoterapie	392
	K abstinenci přes redukci, premedikace	392
8.4.	Alternativní metody léčby, metody bez prokázané účinnosti (<i>Eva Králíková</i>)	394
8.4.1.	Biorezonance (<i>Veronika Šíkolová</i>)	395
8.5.	Léčba specifických skupin (<i>Eva Králíková</i>)	398
8.5.1.	Léčba v těhotenství (<i>Eva Králíková</i>)	400
8.5.2.	Léčba psychicky nemocných (<i>Lenka Štěpánková, Martin Anders</i>)	403
8.5.3.	Léčba dospívajících (<i>Eva Králíková, Alexandra Kmeťová</i>)	408
8.6.	Prevence zvyšování hmotnosti při odvykání (<i>Alexandra Kmeťová</i>)	410
8.7.	Léčba v klinické praxi (<i>Eva Králíková</i>)	412
8.8.	Intenzivní léčba, Centra pro závislé na tabáku (<i>Eva Králíková</i>)	415
8.9.	Hospitalizační léčba (<i>Alexandra Kmeťová</i>)	417
8.10.	Linka pro odvykání kouření (<i>Jarmila Greplová, Kateřina Stubbelfield</i>)	419

8.11.	Role zdravotních sester v léčbě závislosti na tabáku (<i>Linda Sarna, Kateřina Malá, Vladislava Felbrová, Stanislava Kulovaná, Eva Roubíčková</i>) ..	424
8.12.	Farmaceut a léčba závislosti na tabáku (<i>Vilma Vranová</i>)	426
8.13.	Mezinárodní síť nekuřáckých nemocnic (<i>Lenka Štěpánková</i>)	429
8.14.	Léčba závislosti na tabáku v USA, UK (<i>Kamila Zvolská</i>)	433

9. KONTROLA TABÁKU

9.1.	Kouření a WHO – přehled rezolucí týkajících se tabáku (<i>Barbora Neubauerová</i>)	441
9.2.	Rámcová úmluva o kontrole tabáku WHO (<i>Barbora Neubauerová</i>)	449
9.3.	Aliance Rámcové úmluvy, Framework Convention Alliance (<i>Yvona Tous</i>)	452
9.4.	MPOWER WHO (<i>Barbora Neubauerová</i>)	453
9.5.	Tabák a WHO v České republice (<i>Alena Šteflová</i>)	456
9.6.	Obaly tabákových výrobků: zdravotní varování, jednotné balení (<i>Eva Králíková</i>)	458
9.7.	Evropská unie a kontrola tabáku (<i>Barbora Neubauerová</i>)	463
9.8.	Legislativa kontroly tabáku v ČR (<i>Tomáš Kindl</i>)	465
9.9.	Česká asociace proti respiračním onemocněním ČARO (<i>Vítězslav Kolek</i>)	467

10. PŘÍLOHY

Etický kodex kontroly tabáku WHO pro zdravotnické pracovníky	471
Světový den bez tabáku WHO	473
Fagerströmův test závislosti na cigaretách, FTCD	475
FTCD pro dospívající	476
HONC	477
Minnesotská škála abstinčních příznaků, Minnesota Withdrawal Scale	478
Zprávy hlavního lékaře USA a tabák (<i>Eva Králíková</i>)	479
Seznam zkratk	483
Zdroje informací	490
Rejstřík	492